

BAKSİCİLİK

Dr. Yaşar KALAFAT

Türk halk inançlarının bilinmesi, Türk estetiğinin felsefesinin, Türk hamasetinin kısaca Türk kimliğinin bilenebilmesi itibariyle özel önem arz etmektedir. Kast edilen Kültürel Türklük olup geniş kapsamda bir kimliğin ifadesidir. Türk halk inançlarının irdelenmesi ise Tengricilik, Kamizm, Baksicilik gibi Türklerin içerisinde doğup gelişmiş inançların irdelenebilmesi ile mümkündür. Bu inanç alemleri, Türklüğün Kültür akrabalıklarının tesbiti itibariyle zayırdır. Her vesile ile tesbitler yapılabilmektedir. Biz, kısa seyahatimizde Kazak Baksiliği hakkında bilgi edinme imkanı bulduk.

Almatı'nın Tolgar bölgesi geçmişte Baksi Bölgesi idi. Tolgar Dağı, Tolgar Çayı Baksilerin etkinlik gösterdikleri dik yamaçlar arasındaki derin bir vadiye meydana gelmiştir. Buranın havası, suyu, bitki örtüsü, Baksilerin yapacakları tedaviye çok uygundu. Baksiler şifalı ilaçlarını bu ortamda yapıyorlardı.

Sovyetler döneminde yetim bir kız ünlü bir Baksi olur. Çevreden yetim kızları toplayıp onlara Baksi eğitimi yaptırılmaya başlar. Sovyet rejimi Baksilere "Siz halk üzerinde etkilisiniz ya bizim politikamızın, rejimin propagandasını yapın yahut sizin faaliyetinize mani olunuz." derler. Baksiler "Biz ruhaniyetle uğraşıyoruz. Siz ruhu inkar ediyorsunuz." diyerek teklifi reddederler. İhtilafları büyür ve SSCB yönetimi Baksilerin tesislerini yıktırır ve kutsal sulara dinamit koydururlar.

Baksilerin inancına göre Tolgar'dan alınan su insanın kanını temizlemektedir. Eğitime alınan yetim kızlardan birisi, Kadın Baksi olur, bu su ve Tolgar'ın

şifalı otları ile Baksi inanç tekniğine göre tedavi ederdi. Şifalı sular gözelerden çıkar. Baksiler suyu ne zaman ve nasıl alacaklarını bilirlerdi.

Modern psikoloji eğitimi görmüş Tschimınova Fatıma Sağımbekovna, Baksi tedavi tekniğinin parapsikoloji ile ilgisi olduğunu kendisine de Büyükannesinden Baksilik geçtiğini, hastalarına uyguladığını tedavide bu vasfından yararlandığını söylemektedir. T. Fatıma Sağımbekovna'ya göre "her insanın farklı anatomisi vardır. Baksiler tedavilerine bu gerçeği yansıtmaları bilen kimselerdir. Bunlar Kur'andan yararlanan müslüman kimselerdir. Baksilerin tesislerini yıkan Sovyetler onların tedavi gereçlerini de yağmaladılar. Tolgarlarda iki farklı çatışma oldu. Bunlardan ilkinde Tolgar'ın zengin bir yer olması Baksilerin buradan gelir sağlamaları gerekçe olarak gösterildi. İkinci çatışma inançlar arasında oldu. Tolgar'da ve birçok yerde Baksiler İslamiyete sahip çıkarlar, kendilerinin müslüman olduklarını söylediler ve öyle bilinirlerdi. İslamı temsil ederlerdi. Prestijleri Hıristiyan misyonerlerini rahatsız etti. Geçmişteki mücadele sadece ataistlere karşı olmadı, aynı zamanda Hıristiyanlara da karşı oldu.

Tolgar'da SSCB döneminden evvel de baksiler hakimdi. Burası "Yedi Su" bölgesi ve ilçesi de Yedisu Reyonudur. Yedisu bölgesi aynı zamanda Almatı'nın eski ismidir.

Tolgar Çayı ile ilgili bir de efsane var. Oldukça yeniye benziyor. Suyun karşı tarafına sevgilisine ulaşmak isteyen birisi bu köprüyü yapmıştır. Köprü'nün her basamağında bir niyet dileyebiliyorsunuz. Köprü'nün 3 basamağı var.

Kazakistan'da aynı zamanda psikolog olan, diplomalı ve muayenehanesi olan resmen hasta kabul eden çok baksi var. Baksi bir anne veya babadan Baksilik yeteneğin geçmesinde erkek evlatların şansı daha fazladır. Baksilik ailenin bütün evlatlarına değil onları içerisinde birisine geçebilmektedir. Bazan Baksi bir ebeveynin bu gücü, araya bir iki nesil girmiş olmasına rağmen, yeni kuşaklarda tekrar çıkabilir. Baksicilik sadece eğitim veya sadece genlerle oluşmamakta her ikisi de fonksiyoner olmaktadır. baksiler arasında erkek Baksi daha etkili iken, Baksi olmadığında, genlerle geçen Baksilik de, sadece eğitimle alınan Baksilikten daha etkilidir.

Baksilikle İslamiyetin aynı kefeye konulması, Hıristiyan misyonerlerin karşısına Baksiliğin ciddi bir mukavemetle çıkabilmesini sağlıyor. Baksiler İslamiyeti devamlı bir süreç, Baksiliği de onun belirli bir dönemi olarak kabul ediyorlar. Müslüman olmadan evvel de Allah'ın birliğine inandıklarını ifade ediyorlar. Baksiler kendilerini müslüman olarak tanıtıyorlar. Onlara göre Müslümanlık Baksi inançlarını da içeriyor. Bir Baksi "Hıristiyanlık ile Müslümanlık arasında inanç çalışması vardır" derken Baksilikle Hıristiyanlık arasındaki inanç ihtilafını kastediyor.

Hıristiyan misyonerleri, Tolgar'daki Baksi telkini ile tedavi yapılan çalıların bulunduğu yerlere, kendi haçlarını dikmişlerdir. Bu tahtadan yapılmış hacın uzun olan gövde kesiminde yanlamasına eğik vaziyette ikinci bir tahta çıta vardır. Tolgar Dağındaki Kutlu Baksi Adak Ağacı'na halk çeşitli niyetler için şerit bez parçaları bağlarken, Hıristiyan misyonerleri de ağacın hemen yanına haçlarını dikerek açıktan rekabet başlatmışlardır. Bu rekabet 100 yıldır devam etmektedir. Burada etkinlik gösterenler Hıristiyan Provoslov mezhebindedirler. Burada etkinlik gösterenler Hıristiyan Provoslov mezhebindedirler. Provoslov

inançlı Hıristiyanlara göre Tolgar eski bir Hıristiyanlık merkezi ve Tolgar dağı da Hıristiyanların kutsal dağı idi.

Baksi inancının dua uygulamasına göre, duayı yöneten Baksi'nin komutu üzerine duaya katılanlar halka oluştururlar. Ellerin her ikisi boş olmalıdır. Gözler kapatılmalı kollar parmaklar açık vaziyette baştan yukarı doğru kaldırılmalıdır. Herhangi bir kötülük düşünmemelidir. Zihin tamamen boşaltılmalıdır. Bu esnada katılanlar başlarının üzerinde beyaz bir bulut görürler. Ellerinin iyelendiğini hissederler. Daha sonra Baksinin talebi üzerine katılanlar birbirinin ellerini tutarlar. Sonra rahatladıklarını hissederler ve sonra ellerini tuttukları insanlar için niyet tutarlar.

T. Fatıma Sagımbekovna, insanların çizgi ve hayal güçlerinden hareketle onların karakterlerini, kuşgularını, ruhi sorunlarını hatta bedeni rahatsızlıklarını söyleyebilmektedir. bunun için katılımcılardan hayali bir hayvan resmi çizmelerini istemekte gerçekte olmayan bu hayvan resminden hareketle o şahsı tanıtmaktadır.

T. Fatıma Sagımbekovna, çizeceğimiz resimlerden hareketle, bize bizi tanıtacağımı açıkladığı toplantıda bir salonda hepimizi bir masa etrafında topladı ve "Hayalinizde gerçekte olmayan bir hayvanı canlandırın ve onun resmini çiziniz" dedi, resimler çizildi. Resim sahipleri isimlerimizi resimlerimizin köşesine yazdık. Kağıtlarımız toplandı ve masanın üzerinde sırayla dizildiler. T.F. Sagımbekovna kağıtlara bakarak şu açıklamaları yaptı.

"Nur: çok şey yapabilir. Mezotik enterasan bir yapısı var. Kişiliği çok zengindir. Yakın gelecekte istediklerini elde edebilecek ciddi bir insandır. Olayları ciddiye alır. Enformasyonu hemen kullanmaz başarı olur".

"Hüseyin, özel hayatında durgunluk olmuş geçmişe dönme istiyor. Sessiz kalmayı yeyler önemli sorunları analiz

eder. Geçmişe dönme konusunda ciddi bir karar olmalıdır. Belki de geleceğe yönelmelidir. Böbreklerinde taş var.”

“Müjgan; insanları kolay tanıır. Bilgileridir. Kendi üzerinde çok çalışmış. İsteddiği noktaya gelebilir. O'nu çevresidogru anlamış. O herşeyi kendisine saklamayı başarmış. Ayağını çok zorlamasın.”

“Alaettin: Cemiyet insanıdır. İletişimi kolaydır. Hoş görülü heyecanlı bir tip tir. Kendini sigortalamayabilir. Çok fikirleşir. Problem çözme yeteneği vardır. Burada oturur akli başka yeredir. Entellektüel potansiyeli vardır. Heyecanlanmamalı.

“Reşat: Yaratıcı, esnek, nazi bir karakteri vardır. Maksadı anlamayı bilir. Yaptıklarını önemsemez, ancak yaptıkları

ları gelecekte hatırlanacak. Kendisine kaplıca suları gerekli sanıyor. Bir yol var kapanıyor. Zamanla o yol açılacak.”

“Nurten: Çocukken bir heyecan geçirmiş bunu zaman zaman hissediyor. Yumuşak birkarakterleri var. Enformasyonu geniş. Sevgisini sonuna kadar gösterir”.

“Yaşar: Çok şeyler söyleyen ve anlaşılabilir bir insan el kabiliyeti yazı yeteneği var. Eli ile dokunsa onu daha iyi anlar. Etki altında bırakır. Yaratıcı yeteneği var. Her fırsatta yazar. Ağır ve doğru karar verir. Kendini çok önemsemez çevresi ona daha çok değer verir. Başına ilkin sıcak su sonra soğuk su dökmelidir. Biraz dinlenmesi yararına olur. Yorulunca yüzünü yıkasın başını sıvasın”.

BİZE GELEN DERGİLER

AKADEMİK ARAŞTIRMALAR- Çaykara Cad. Nu: 20/ERZURUM • **ARIŞ**- Atatürk Kültür Merkezi, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı Nu: 133 Maltepe/ANKARA • **ATACURT**- Kardelen mah. 353. Sokak Nu: 53 Batıkent /ANKARA • **A1 İŞİĞİ** - P.K. 88 İSPARTA • **AZERBAYCAN** - P.K. 165 Ulus/ANKARA • **BENGÜ**- Sezenler Sokak Nu: 4/12 Sıhıyye/ANKARA • **BİLGE**- AKM Başkanlığı GMK Bulvarı Maltepe/ANKARA • **BİLİĞ**- Taşkent Cad. 10. Sokak Nu: 30 Bahçelievler/ANKARA • **BITİĞ**- Postbus 9642 2003 LP Haarlem/The NETHERLANDS • **BALKAN ÖĞRENCİ MEKTUBU**- Mithatpaşa Cad. 44/18 Kızılay/ANKARA • **CEM** - Zafer Mah. Ahmet Yesevi Cad. Nu: 290 Yenibosna/İSTANBUL • **DOĞU TÜRKİSTAN** - 58. Bulvar Cad. Nu: 130/1 34760 Zeytinburnu/İSTANBUL • **DOĞU TÜRKİSTAN'IN SESİ**- Millet Cad. Küçüksaray Apt. 26/3 Aksaray/İSTANBUL • **DOST DOST** - Hatay Sokak 9/19 Kızılay/ANKARA • **EDESSA** - Halk Eğitim Yarı 2. Sokak Nu: 2/D Bahçelievler/ŞANLIURFA • **ERCIYES** - P.K. 218 KAYSERİ • **ERGUVAN**- Fatih mah. Bayraktar Sok. Nu: 17 SAMSUN • **FOLKLOR ARAŞTIRMALARI KURUMU BÜLTENİ**- Yeşilirmak Sok. 10/16 Sıhıyye/ANKARA • **FOLKLOR DERNEĞİNİN SESİ**- Hal İçi Nu: 37 Kağızman/KARS • **FOLKLOİ/EDEBİYAT**- Hatay Sokak Kızılay/ANKARA • **GENÇ ERENLER**- P.K. 515 Yenışehir/ANKARA • **GEREDE**- Strasburg Cad. Adalet Han Nu: 18/18 Sıhıyye/ANKARA • **HACETTEPE HABER**-Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü-ANKARA • **HALKBİLİMİ-ODTÜ Türk Halkbilimi Topluluğu-ANKARA** • **İLESAM HABER BÜLTENİ**- İzmir Cad. 33/16 Kızılay/ANKARA • **JAS TÜRKİSTAN** - Almatı ş. 480043 Orhisat - 1. 19/19 KAZAKİSTAN • **JOURNAL OF FOLKLORE RESEARCH** - Indiana University Folklore Institute - Bloomington - Indiana/ABD • **KARADENİZ TEKNİK**- Bayındır 2. Sokak 59/7 Kızılay/ANKARA • **KARDAŞ EDEBİYATLAR**- P.K. 51. Ege Üniversitesi Bornova/İZMİR • **KEBİKEÇ**- Karanfil Sokak Birlik İş Merkezi 5/2 Kızılay/ANKARA • **KIBRISLI**- 44 Mecidiye Sokak Lefkoşa/KKTC • **KIRIM**- P.K. 162 Yenışehir/ANKARA • **ÖNCÜ EDEBİYAT**- P.K. 352 KAYSERİ • **SESLER-NİP** "Neva Makedoniyası" Birlik Redaksiyonu Mite Hacivasilov-Yasmin bb 91000 Üsküp/MAKEDONYA • **SIVAS ALTINCI ŞEHİR**- Libya Car. Nu: 19 Koley/ANKARA • **SIZE**- Klodfarer Cad. Servet Han 41, Kat: 3/33 Çemberlitaş/İSTANBUL • **SON DUVAR**- Olgunlar Sokak Nu: 36/13 06640 Bakanlıklar/ANKARA • **SOYDAŞ**- Necatibey Cad. 25/13 Kızılay/ANKARA • **ŞAFAK**- Korai 20 60100 Komotini/GREECE • **TÜRK DİLİ**- Türk Dil Kurumu Atatürk Bulvarı 217 Kavaklıdere/ANKARA • **TÜRK DÜNYASI İNCELEMELERİ DERGİSİ**- E.Ü. Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü Bornova/İZMİR • **TÜRK YURDU**- P.K. 429 Kızılay/ANKARA • **TÜRKEVİ**- Postbus 58070-1040 HB Amsterdam/HOLLANDA • **TÜRKÜN SESİ**- Postboks 34 Gronland 0135 Oslo/NORWAY • **UZBEK TİLİ VE EDEBİYATI** - Özbekistan Fenler Akademisi Alişir Nevaiy Namındaki Edebiyat İnstitütü Tilşunaslık İnstitütü Taşkent/ÖZBEKİSTAN • **TÜRKLÜK BİLGİSİ**- Kıbrıs Cad. 32/5 06600 Kurtuluş/ANKARA • **TÜRKLÜK BİLİMİ ARAŞTIRMALARI**- Süheyla Seçkin, Sait Paşa Cad. Postluğlu Apt. Daire:3 SIVAS • **YENİŞEHİR SANAT**- Yenışehir Belediyesi ERZURUM • **YESEVİ** - P.K. 30 34490 Beyazıt/İSTANBUL • **VARLIK**- Hıyabani Filistin Şimali, 151 Dr. Cevat Heyet Tehran/İRAN • **KARDAŞLIK** - P.K. 451 Sirkeci/İSTANBUL • **TÜRK FOLKLORU** - P.K. 69 81030 KIZILTOPRAK / İSTANBUL